Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Lausunto

30.11.2022

VN/17/2022
VN/17/2022-TEM-173

Eduskunnan talousvaliokunta

HE 195/2022 EU:n markkinavalvonta-asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi eräillä tuotesektoreilla

Yleistä

Esityksessä ehdotetaan leluja, kuluttajien käyttämiä koneita, mittalaitteita ja kaasulaitteita koskevia säännöksiä, jotka täydentävät EU:n lainsäädäntöä. Säännökset koskevat pääosin tuotteita koskevien vaatimusten markkinavalvontaa ja talouden toimijoiden velvoitteiden rikkomisen seuraamuksia.

Markkinavalvonnan tarkoituksena on varmistaa, että markkinoilla olevat tuotteet täyttävät niitä koskevat turvallisuutta ja muita ominaisuuksia koskevat vaatimukset. Markkinavalvonnasta säädetään EU:n markkinavalvonta-asetuksessa (2019/1020), jonka soveltamisala kattaa yli 70 tuotesäädöstä. Sen soveltamisen tueksi tarvitaan kansallista lainsäädäntöä valvontaviranomaisen toimivaltuuksista ja talouden toimijoiden velvoitteiden rikkomisen seuraamuksista. Kansallisessa täytäntöönpanossa hyödynnetään pääsääntöisesti eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annettua lakia (1137/2016), jäljempänä markkinavalvontalaki. Täytäntöönpanoa on tehty vaiheittain. Markkinavalvontalain soveltamisala kattaa nykyisin suuren osan markkinavalvonta-asetuksen tuotesektoreista. Mainittujen neljän sektorin tuotteiden valvontasäännökset eivät nykyisin kaikilta osin vastaa markkinavalvonta-asetuksen vaatimuksia. Esityksellä yhdenmukaistettaisiin näiden tuotesektoreiden valvontasäännöksiä markkinavalvontalakia vastaavaksi. Markkinavalvontaviranomaisten toimivaltuudet olisivat jatkossa yhdenmukaiset muiden tuotesektorien kanssa, mikä tarkoittaa esimerkiksi verkkokaupan markkinavalvonnan tehostumista uusien keinojen myötä.

Tuotteiden kaupan pitämiselle EU:n lainsäädännössä asetettujen vaatimusten rikkomisen seuraamuksista säädetään sektorikohtaisessa kansallisessa lainsäädännössä. Kyseisten tuotesektoreiden nykyiset rangaistussäännökset eivät kata kaikkia rikkomistapauksia ja niitä tulisi täydentää.

Valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä työ- ja elinkeinoministeriössä. Esityksestä annetuissa lausunnoissa suhtauduttiin positiivisesti markkinavalvontaa koskevan sääntelyn yhdenmukaistamiseen. Lausuntopalautteen perusteella kehitettiin erityisesti esityksen rangaistussäännöksiä ja niiden perusteluja yhteistyössä oikeusministeriön kanssa. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto esitti, että kuluttajakäyttöisiä koneita koskevan sääntelyn irrottaminen kuluttajaturvallisuuslaista olisi kannatettavaa. Tätä ei kuitenkaan pidetty ainakaan tässä yhteydessä tarkoituksenmukaisena, koska EU:ssa on parhaillaan valmisteilla uudistus, jolla korvattaisiin nykyisen konedirektiivin sääntely. Konealan kansallisen sääntelyn laajemman uudistustarpeen tarkastelu on ajankohtaista lähivuosina, kun on tiedossa EU:n uudistuksen täsmällisempi sisältö. Näistä syistä esitetään konealalle vain muutoksia, jotka ovat markkinavalvonta-asetuksen asianmukaisen täytäntöönpanon kannalta välttämättömiä.

Sektorikohtaiset muutokset

Leluja koskevien vaatimusten valvonta perustuu nykyisin lelujen turvallisuudesta annettuun lakiin ja kuluttajaturvallisuuslakiin. EU:n markkinavalvontalainsäädäntö edellyttää kuitenkin myös muiden kuin turvallisuuteen liittyvien vaatimusten valvontaa, mitä ei ole huomioitu kaikilta osin kyseisissä laeissa. Sääntelyä tulisi täydentää. Olisi perusteltua toteuttaa lelujen markkinavalvonta muita sektoreita vastaavasti markkinavalvontalain mukaisesti lisäämällä lelujen turvallisuutta koskeva laki markkinavalvontalain soveltamisalaan. Myös rangaistussäännökset tulisi uudistaa EU-lainsäädännön vaatimuksia vastaaviksi.

Postiosoite **Postadress** **Postal Address**	**Käyntiosoite** **Besöksadress** **Office**	**Puhelin** **Telefon** **Telephone**	**Faksi** **Fax** **Fax**	**s-posti, internet** **e-post, internet** **e-mail, internet**
Työ- ja elinkeinoministeriö				
PL 32 00023 Valtioneuvosto	Aleksanterinkatu 4 Helsinki	0295 16001 +358 295 16001	09 1606 2160 +358 9 1606 2160	kirjaamo.tem@gov.fi www.tem.fi

Kuluttajakäyttöön tarkoitettujen koneiden valvonta perustuu nykyisin kuluttajaturvallisuuslakiin. Sen säännökset eivät kata EU:n markkinavalvontalainsäädännössä jäsenvaltion viranomaisilta edellytettyjä tiedonsaantioikeuksia, tuotenäytteiden hankkimista tai verkossa tapahtuvaa valvontaa eikä myöskään tuotteiden merkintöjä tai asiakirjoja koskevia vaatimuksia, joiden rikkominen ei suoranaisesti aiheuta vaaraa. Markkinavalvontalaki kattaa myös nämä valvontakeinot. Olisi perusteltua voida jatkossa käyttää markkinavalvontalain valvontakeinoja myös tällä sektorilla.

*Mittauslaite*laki kuuluu jo nykyisinkin markkinavalvontalain soveltamisalaan. Mittauslaitelain rangaistussäännökset eivät nykyisin kata riittävällä tarkkuudella kaikkia EU-lainsäädännön vaatimuksia ja sääntelyä tulisi tältä osin täydentää. Lisäksi eräitä vaatimuksia koskevat säännökset tulisi nostaa lain tasolle asiasisällön pysyessä nykyisellään. Myös *kaasulaite*laki kuuluu markkinavalvontalain soveltamisalaan. Koska sen rangaistussäännökset eivät kata kaikkia EU- lainsäädännön vaatimuksia, niitä tulisi täydentää.

Vaikutukset

Esityksen kattamien tuotesektorien markkina- ja ulkorajavalvontaviranomaisina toimivat nykyisinkin Turvallisuus- ja kemikaalivirasto sekä Tulli. Ne soveltavat markkinavalvonta-asetusta ja markkinavalvontalakia valvonnassa jo useilla tuotesektoreilla ja voisivat jatkossa soveltaa niiden mukaisia menettelyjä myös esityksen kattamilla neljällä sektorilla. Esityksessä ei ehdoteta alan toimijoille uusia toimintavelvoitteita. Uusiin valvontasäännöksiin perehtymisestä voi aiheutua jossain määrin kertaluonteista lisätyötä, mutta toisaalta markkinavalvonnan yhdenmukaisuuden eri sektoreilla arvioidaan yleisemmällä tasolla keventävän hallinnollista taakkaa ja edistävän oikeusvarmuutta.

Rangaistussäännösten täydentäminen varmistaisi EU:n lainsäädännön asianmukaisen täytäntöönpanon. Ehdotettavat säännökset toteuttaisivat voimassa olevaa sääntelyä paremmin rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen sisältyvää täsmällisyysvaatimusta, jonka mukaan lain sanamuodon perusteella on oltava ennakoitavissa, onko jokin teko tai laiminlyönti rangaistavaa. Useilla tuotesektoreilla, joilla talouden toimijoiden velvoitteita koskeva sääntely on rakenteeltaan ja sisällöltään esityksen kattamien tuotesektorien kaltaista, on voimassa saman tyyppiset rangaistussäännökset. Ehdotettu rangaistussääntely olisi johdonmukainen nykyisessä sääntely-ympäristössä.

Suhde muihin esityksiin

Työ- ja elinkeinoministeriö kiinnittää lopuksi huomiota siihen, että hallituksen esityksen kohdassa ”Suhde muihin esityksiin” todetut markkinavalvontalain 1 §:n 1 momenttia koskevat eduskunnassa vireillä olevat esitykset tulisi huomioida tämän hallituksen esityksen 4. lakiehdotuksen käsittelyn yhteydessä. Kyseisessä kohdassa todettujen lisäksi eduskunnassa on työ- ja elinkeinoministeriön käsityksen mukaan käsittelyssä myös sosiaali- ja terveysministeriössä valmisteltu juomavesidirektiivin täytäntöönpanoon liittyvä hallituksen esitys terveydensuojelulain muuttamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 196/2022 vp), jolla niin ikään muutettaisiin markkinavalvontalain 1 §:n 1 momenttia. Nämä säännökset tulisi huomioida tämän esityksen käsittelyssä ja voimaantulossa.

Voimaantulo

Markkinavalvonta-asetuksen säännöksiä on sovellettu 16.7.2021 alkaen ja jäsenvaltioiden on tullut ilmoittaa seuraamussääntelystä komissiolle 16.10.2021 mennessä. Näin ollen ehdottava sääntely olisi syytä tulla voimaan mahdollisimman pian.

Aku-Petteri Korhonen

Erityisasiantuntija

Työ- ja elinkeinoministeriö

Jakelu Eduskunnan talousvaliokunta